ՔՍԱՆԵՒՎԵՑԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1980—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—26—ՄԱՅԻՍ—Ն. Տ.—7—ՅՈՒՆԻՍ—1877

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.
Ամսական մէկ 20 նոյ Թղթադրամ։
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրս գրուած լրագրոյ ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր — Տնօրէնին պէտք ուղղուի, Գալաթիա Մանուքճեան Ճարտարապետի թիւ 198 Նոր խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ձեռքով ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

КՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 26 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պաշարման վիճակն իւր արդիւնքն զգացնել սկսաւ։ Երկուշաբթի օրը հրաման տրուեցաւ մայրաքաղաքիս լրագրաց, որպէս զի զինուորական շարժմանց վրայ լուր չգրեն. ուստի Բերայի լրագիրք այս որոշման վրայ դիտողութիւններ ըրին անգործադրելութիւնը ցուցնելով, և խնդրելով որ պարզ և մեկին կերպիւ ցուցուին սահմանները։ Ասոր վրայ երէկ բոլոր լրագրապետք Բ. Դուռն հրաւիրուելով՝ պէտք եղած բացատրութիւնները տրուեցան իրենց։ Այս հրամանէն առաջ Լէվընթ Հէրըլտ լրագիրը կը ծանուցանէր թէ Ջէրքէզ Մուսա փաշային կամաւորներն յեսս նահանջելու պարտաւորուեր են, թէ Կարսի պահապան զօրաց առօրեայ տրուած պարէնը կիսով չափ նուազեր է, և թէ Ահմէտ Մուխթար փաշան իւր զօրաբանակին տեղն երկու անգամ փոխելով Կարինը պահպանելու համար Քէօբրիւլիւ գիւղն եկեր է։ Այս լուրերուն ըստուգութեան ստուգանը չգիտցուիր։

Դանուբի կողմէն կարեւոր լուր մը չկայ։ Ռուսաց կայսրը Բեգրապուրկէն Թագաժառանգ մեծ դքսին հետ շաբաթ իրիկուն մեկներ են 'ի Ռումանիա, և կարծիք կար թէ հոն հասնելէ ետև Դանուբն անցնելու գործողութիւնները պիտի սկսին։ Պաթումի կողմը հանդարտութիւն տիրած կերևի, և եթէ ստոյգ է անգղիական լրագրաց ոմանց տուած լուրը, Կովկասի ապստամբութեան պատճառաւ Ռուսք իրենց իւզիւրկէթի բանակին մէկ մասը դէպ 'ի Խութայիս ղրկեր են, այս պատճառաւ Զիւրիւք—Սույ' կողմը չպիտի կրնան ժամանակ մը յարձակողական դիրք բռնել։

Ամենէն կարեւոր լուրերը Սօխումի կողմէն են, ուր Օսմանեան զօրքը Ջէրքէզաց և Ապազայից հետ միանալով շարունակ յաջողութիւններ ձեռք կը բերէ, որուն երկրին գիրքն ալ խիստ նպաստաւոր է։ Ջէրքէզ Ահմէտ կամփուլաթ պէյ Ներքին գործոց նախարարին կը հեռագրէ թէ վասէլթայը թիճարէթ չոգենաւով Սօխումէն երեք հարիւր զօրք Զամչըրայի կողմը գնացեր են, ուր ցամաքէն ալ երկու հարիւր հեծելազօր ղրկուեր է։ Ասոնք Քոտուր գետին կողմը Ռուսաց մէկ ամրութեան վըրայ յարձակեր և թշնամին 'ի փախուստ դարձուցեր են։ Այժմ լեռնային ցեղերն հեծելազօր կը պատրաստեն եղեր։ Նոյնին մէկ ուրիշ հեռագիրն այս մասին աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ տալով կըսէ թէ մայիս 26 ին Զիլի ամրոյին մէջ գտնուող Ռուսք՝ Օսմանեանց յարձակման պատրաստութիւնն իմանալով ամրոցը պարպեր, թնդանօթներն ու ռազմամթերքը գետը թափեր, 500 վրան թողուցեր, 1500 պարկ պաշար այրեր, և իրենք մեկներ էին։ Օսմանցիք՝ Ռուսաց ճանբան կտրելու համար Զամչըրայի կողմը զօրք հաներ են, որք Ռուսաց Քոտուրի գետին կամուրջէն անցած ժամանակ անոնցմէ 300 ձի առեր են։ Ռուսաց Գրիգոր պէյ գնդապետին հրամատարութեան ներքև գտնուող կամաւորներէն երկու հարիւր հոգի գասալիք եղեր և Օսմանցիներուն կողմն անցեր են. սոնցմէ զատ՝ յիշեալ Գրիգոր պէյին իշխանութեան ներքև գտնուած երկու հազար տուն բնակիչք Օսմանեան զօրաց հպատակեր են։ Ջէրքէզ Հասան բէգի պէյն ալ Սօխումէն մայիս 20 թուով կը հեռագրէ թէ Օսմանեան զօրքն յիշեալ նաւահանգիստէն մինչև 16 ժամ հեռու թշնամին վաներ են, և վրաստանի 6 ժամ մնացած բոլոր տեղերը գրաւեր են։ Զիլի բերդին Ռուս պահապաններն, որոց թիւն 8000ի չափ կայ եղեր, չկրնալով դիմադրել 'ի փախուստ դարձեր են, և Միլազիմ Էմին պէյ՝ թշնամիէն առնուած տասնևհինգ թնդանօթը Կ. Պոլիս փոխադրելու պաշտօն առեր է։ Կամփուլաթ Ահմէտ պէյն ալ իւր հրամանայ ներքև ունենալով Պաթումցի կամաւորներ, 150ի չափ Ապազա և քանի մը սպայք, ութ հարիւրի չափ Ռուսաց վրայ յարձակեր և յաղթեր է՝ երեք ժամ կռուելէ ետև։ Ապազայից գլխաւորներէն մին՝ Պէքիր պէյ՝ ուրիշ վեց անձանց հետ պատերազմի դաշտն ինկեր են։ Վեհ. Սուլթանին թիկնապահներէն Պէքիր պէյ վիրաւորուեր է, և Հաճի կրանտ Մէհմէտ պէյն անձամբ վեց Ռուս սպաններ է։ Վաշտ մը Օսմանեան զօրք Զիլի ամրոցը գըրաւեր է։ Հիմա Ջէրքէզները Վրաստանի վրայ քալելու կը պատրաստուին եղեր։ Այս յաջողութիւններն, ինչպէս կը տեսնուի, նշանակութեան արժանի են, զի Ռուսաց ետևի կողմէն հաղորդակցութեան գիծերը կարել կ'սպառնան, ինչպէս Եւրոպական լըրագիրք ալ կը խոստովանին։ Իսկ Ռուսք Աժաէրխանի և Խազանի կողմերը զօրք կը պատրաստեն եղեր Կովկաս ղրկելու համար։

⁂

Ռուսական լրագիրք կը շարունակեն պատերազմին վրայ ժողովրդական աշխոյժը բորբոքել՝ վերայեալ պատճառներ ցոյց տալով անոր։ «Ռուսիա, կըսէ Ռուսքի Միր լրագիրն, իւր մեծ կայսեր բերնով հանդիսաւոր կերպիւ յայտնեց համայն աշխարհի առջև՝ թէ իւր անդառնալի որոշումն է՝ Արևելից մէջ իւր աւանդական պաշտօնը կատարել, և Պալքանի միլիոնաւոր քրիստոնեաները Թուրքաց արիւնուշտ լուծէն ազատել։ Ռուսիա պաշտօնապէս յայտարարեց թէ սուրն իւր պատեանը չպիտի դընէ, մինչև որ իւր սրբազան նպատակին հասնի։ Ի՞նչ իրաւամբ ուրեմն ասոր հակառակը յայտարարել կը համարձակին այն ինքնակոչ փաստաբաններն՝ որք՝ պաշտօն յանձն կառնուն պաշտպանել զՌուսիա Եւրոպայից առջև, և որք փառքը կամ բէչթան առաւել կը ճանչեն՝ քան զիրենց երկիրը։»

Ինչպէս որ այս հատուածէն կրնայ տեսնուիլ, Ռուսիոյ միակ նպատակը Պալքանի քրիստոնեայներն են, այսինքն Պուլկարները, որպէս թէ Թուրքիոյ մէջ անոնցմէ զատ քրիստոնեայ չգըտնուէր, կամ գտնուածներէն ոմանք պարզապէս Ռուսիոյ լուծին ներքև մտնելու արժանի եղած ըլլան։ Նովիէ Վրէմէ Ռուս լրագիրն ալ ուրիշ գաղափար մը կըյայտնէ, որ վաղուց 'ի վեր Ռուսիոյ բաղձանաց մին է։ «Անգղիա, կըսէ, ապահով ճանապարհի մը պէտք ունի դէպ 'ի Հնդկաստան. ինչո՞ւ համար Ռուսիա ալ իրաւունք չպիտի ունենայ ապահով ճանապարհ մը խնդրելու դէպ 'ի Միջերկրական ծով։ Վոսփորը Ռուսիոյ համար նոյն կարևորութիւնն ունի, ինչ որ է Սուէզի ջրանցքն Անգղիոյ վաճառականութեան համար։ Վոսփորն և Դարդանելն Անգղիոյ հաճոյից թողուլն Արևելեան խնդիրը կէս լուծել, և Ղրիմի պատերազմին ծանր ժառանգութիւնն ապագայ սերունդին թողուլ է։»

Անհաւասիկ յայտարարութիւն մը՝ որ կրնայ զԱնգղիա ստնուլ տալ տեղէն՝ իւր շահերուն պաշտպանութեան համար։ Վոսփորի և Դարդանելի նեղուցներուն վրայ Ռուսիոյ իրաւունք պահանջելը, Միջերկրականի մէջ Անգղիոյ ծովային զօրութեան դէմ մրցելու նպատակ կը ծանուցանէ, նպատակ մը՝ որ շատ հեռի կերթայ պատերազմին արդարացնելու համար Ռուսիոյ 'ի սկզբան ցոյց տուած մարդասիրական սկզբունքներէն։ Ցիչերի է նաև որ դեռ Ռուսք կարևոր յաղթութիւններ չըրին, դեռ Օսմանեան դաւը հաշտութիւն հայցելու վիճակի մէջ չէ, և այժմէն այսպիսի պահանջումներ կըսեն լրագրաց մէջոցաւ։ Մինչ Անգղիոյ շահերը կը ներե՞ն որ Վոսփոր և Դարդանել Ռուսիոյ նաւախումբերուն բաց ըլլան։

⁂

Օսմանեան երեսփոխանական ժողովոյ շաբաթ աւուր հրապարակային նստին մէջ Պիւճէի օրինաց վրայ կարևոր վիճաբանութիւններ եղան։ Ժողովը կերևի որ իրօք երեսփոխ հաւասարակշռութիւն հաստատել կուզէ և այս պատճառաւ ծախուց անխնայ զեղչումներ առաջարկեց։ Պաշտօնեանց անձանց ամսական տալու դրութեան վերնալուն պաշտպան կանգնեցան Ադրիանուպօլսոյ երեսփոխան Բասիմ պէյ, և Կ. Պօլսոյ երեսփոխան Վասիլաքի էֆէնտի՝ միայն լաւ ծառայութիւն ընող անձանց հանդստի ամսական տալու (թագախուտ) իրաւունքն ընդունելով։ Պետական խորհրդոյ անդամներէն Պետրոս էֆէնտի ծանուցանելով թէ պաշտօնեանց անձանց նկատմամբ օրինաց ծրագիր մը պիտի ներկայացուի, այս խնդրոյն վիճաբանութիւնն ետ ձգուեցաւ։ Բասիմ պէյ՝ Օսմանեան Պանգային աւած յանձնարարութեանց գումարին մեծութեանը վրայ դիտողութիւն ընելով, կառավարութեան հետ Պանքային ունեցած պայմանադրութեան վրայ տեղեկութիւն առնուլ արժան դատուեցաւ։ Ցեսոյ նկատողութեան առնուեցաւ որ թէ և նախարարք իրենց թոշակներուն քառորդը զինուորական մնտուկին թողուցած էին, այսու ամենայնիւ այս զեղչը բաւական չէր, այլ ընդհանրապէս ամեն ամսականները կիսով չափ զեղչելու, և «Զըրադըրդ» և ուրիշ անուններով ամսականները ջնջելու առաջարկութիւն եղաւ։ Առաջարկուեցաւ նաև վաճառականութեան և հասարակային շինութեանց խորհուրդները միացնել, տպագրական տեսչութիւնն և ուրիշ աւելորդ պաշտօնները վերցընել, Գաւառներու պաշտօնը բառնալ և անոնց գործը Նոյիկներու յանձնել եայլն։ Խորհրդարանը Պիւճէի վրայ վիճաբանութիւնը կը շարունակէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հէրսէքի զօրաց հրամանատար Սիւլէյման փաշայէն մայիս 23 թուով ըՍպարապետի դուռն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նոյն առաւօտուն կաչքօի մօտէն ճանբայ ելնելով, երբոր ժամը վեցին Ըռըէթ ըսուած տեղը հասեր են, 6000 ի չափ Գարատաղցիք չըջակայ բարձունքէն կրակ ընել սկսեր են Օսմանեան զօրաց վրայ, ասոնք ալ անոնց պատասխանելով կռիւը հետզհետէ սաստկացեր և մինչև իրիկուան ժամը տասնմէկ տեւելով՝ Օսմանեան զօրքն յաջողեր է Գարատաղցիները վանել իրենց բռնած բոլոր դիրքերէն ու ամրութիւններէն։

Սիւլէյման փաշան կըսէ թէ այսպիսի կատաղի կռուոյ մը նմանը տեսնուած չէր Գարատաղի պատերազմներուն մէջ։ Գարատաղցիք յուսահատ դիմադրութիւն մ'ըրեր են՝ հետզհետէ իրենց պատնէշներէն դուրս յարձակելով և սրով ու ատրճանակաւ Օսմանեան զօրաց հետ կռուելով. բայց վերջապէս կայսերական զօրաց սուիններուն չկրնալով դիմանալ 'ի փախուստ դարձեր են, իրենց բռնած բոլոր դիրքերն և Քրիսթաչի ամրոցն Օսմանեան զօրաց յաղթող ձեռքը թողլով։

Այս տրխնաւուշտ կռուին մէջ երկու կողմանէ մեռնողներուն ու վիրաւորեալներուն ճիշդ թիւը դեռ յայտնի չէ, բայց Օսմանեան զօրաց կորուստը Գարատաղցւոց կորուստէն շատ պակաս է :

———

Շքօտրայի զօրաբաժնին հրամանատար Ալի Սա՛իպ փաշայէն մայիս 24 թուով քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Քուչ, Բիրեր և Պելօ-Բավլօվից ըսուած գիւղերուն մէջ բանակող Գարատաղցիք Սէնիճէի զառիվայրին վրայ միանալով այս երկուշաբթի օրը կ'սկսին կէս օրէն մինչև ժամը 12 իսբուզը ամբակոծել 2 խոշոր թնդանօթով, առանց ոև է վնաս մը կարենալ տալու :

Հետևեալ երեքշաբթի օրն Օսմ. զօրքը երկու թևի բաժնուած թշնամւոյն վրայ կը քալեն և սաստիկ կռիւ մը կ'սկսի, յորում Օսմ. զօրքերը սուր սուրի գալով Տանիլօկրատի ճանբուն վրայ Բուքուչովինի բարձունքը կը գրաւեն : Թշնամին չը կրնալով դիմանալ Օսմ. զօրաց ուժգին յարձակմանցը, կը հարկադրի Մարթինի կիրճին 2 կողմերն իր ամրացած բլուրները թողուլ ու ետ քաշուիլ, պատերազմի դաշտը դիակներովը ծածկելով, որով Օսմանցիք իրենց նպատակին կը հասնին, այն էր թոյլ չտալ Գարատաղցւոց որ այս գիւղերուն մէջ ամրանան :

———

Նովի Պազարի հրամանատարն ալ մայիս 25 թուով կը հեռագրէ թէ Օսմ. զօրքն 3 թևի բաժնուած, մէկը աջ կողմը Բիլիսայի բարձունքը բռնելով, միւսն ալ ձախ կողմը Լիմ գետին ամբողջ եզերքը բռնելով, միջին թևն ալ երկու գծի վրայ Գարատաղի սահմանին վրայ քալեր են, յորմէ երկու ժամ հեռի Պոսճա և Զաւսրքա գիւղերուն մէջ ամրացած Գարատաղցւոց պատահելով, քիչ մ'ընդդիմութենէ մը ետքն այս գիւղերը գրաւեր են, որոյ վրայ թշնամին իր սահմաններէն ներս քաշուելով, գիւղերուն անմատչելիութեանը հակառակ, 4 ժամ չորունակ կռուելէ յետոյ Օսմ. զօրքերը Գարատաղի սահմաններէն ներս մտեր և երեք ժամ ընդարձակութեամբ երկիր գըրաւելով Ավիք-Պէլա ըսուած տեղը բանակ դրեր են :

———

Ռուսճուգէն ծովային գործոց նախարարութեան եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Նիկօպօլիի առջև սպասող Պօյուն Տէյէն անուն թնդանօթակիր շոգենաւը Բլամօնթէի մօտ երկու Ռուսական նաւ ընկղմեր է :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 5 յունիս.

Սուէզի ջրանցքին վերաբերեալ գրութիւնք հաղորդուեցան խորհրդարանին :

Լորտ Տէրպիի մէկ պաշտօնագիրը կը ծանուցանէ թէ Պ. Տը Լէսէբս՝ իրեն հետ տեսակցելով՝ Սուէզի ջրանցքին չէզոքացումն առաջարկեր է. բայց Անգղիոյ կառավարութիւնը չէ կարծեր որ այս ծրագիրը կրնար յանձնարարել, այլ իմացուցեր է Ռուսիոյ թէ ջրանցքին նաւարկութիւնն արգիլելու որ և է փորձ՝ Հնդկաստանի համար սպառնալիք համարուելով չպիտի թոյլ տայ Անգղիոյ՝ իւր չէզոքութիւնը շարունակել :

Դրան և Խտիվին ալ ազդարարեր է որ Սուէզի ջրանցքին վրայ կռիւ բերող որ և է գործէ զգուշանան :

Սոյն պաշտօնագրերուն այսօր երեսփոխանաց ժողովին հաղորդուիլը դէպքի մը պատճառ տուաւ : Պ. Ճէնքինս երեսփոխանն աւելի կատարեալ տեղեկութիւն խնդրելով՝ Պ. Տը Լէսէբսի ծրագրին չընդունուիլը պարսաւեց, և կառավարութեան խրոխտ պահանջումները կշտամբեց, որք համայն աշխարհի պարսաւանացը կենթարկեն զԱնգղիա :

Վիէննա 4 յունիս.

Վիէննայի քաղաքավիտաց ակումբներուն կարծիքն այս է թէ խաղաղութեան փորձերը լուրջ հիմ մը չեն կրնար ունենալ մինչև որ Ռուսական կամ Օսմանեան զինուց մէկ պայծառ յաջողութիւնը գործին վիճակը չպարզէ :

Փարիզ 5 յունիս.

Ռուսական Պօկաթիր փրգաթոնը Նիւ-Եօրքէն Պրէսթ հասաւ :

Պէրլին 5 յունիս.

Գերմանիոյ Վիլհէլմ կայսրն յունիս 14ին Էմս պիտի երթայ :

Վիէննա 5 յունիս.

Լրագիրը Կորչաքօֆի մէկ պատասխանը կը նշանակեն Լորտ Տէրպիի պաշտօնագրին : Յիշեալ պատասխանն Արևելեան խնդրոյն մէջ Ռուսիոյ և Անգղիոյ տեսակէտաց իրար մօտենալու նշաններ կը յայտնէ :

Փարիզ 5 յունիս.

Հասարակաց կարծիքը միշտ թշնամի է կառավարութեան :

Պուքրէշ 5 յունիս.

Իկնաթիէվ զօրավարը մեր քաղաքը կ'սպասուի :

Ջուրերէն աւրուած երկաթուղեաց գիծերը վերահաստատեցան : Սակայն կարծիք կայ թէ ջուրերը մինչև յունիսի վերջն արգելք պիտի ըլլան Դանուբն անցնելու գործողութեանց :

Պէրլին 6 յունիս.

Շուվալօֆ կոմսն երէկ Պէրլին հասաւ և այսօր Լոնտրա գնաց :

Պուքրէշ 6 յունիս.

Ռուսիոյ կայսրն այսօր կէս օրին Պարպօշ հասաւ, և քիչ մ'ետքն ալ Խալոյիլ գնաց :

Լոնտրա 6 յունիս.

Օսմ. քօնս.		8 7/16
փոխ.	1865	8 1/2
»	1869	8 3/4
»	1871	31 3/4
»	1872	14 1/2
»	1873	8 1/2
»	Եգիպտ.	37
Անգղ. քօնս		94 7/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արտաքին գործոց նախարար Վ. Սաֆվէթ փաշան երեքշաբթի իրիկուն Գանլըճայի ամարանոցին մէջ կոչունք մը տուաւ 'ի պատիւ Գերմանիոյ դեսպանին :

———

Երէկ մայրաքաղաքիս լրագրապետները Բ. Դուռն հրաւիրուելով ծանուցուեցաւ իրենց թէ զինուորական շարժմանց և պատերազմական գործողութեանց վրայ լուրեր հրատարակելն արգիլեալ է. միայն կատարուած իրողութիւնք պիտի հրատարակուին Ճէրիտէի Ասքէրիյէի պաշտօնական հրատարակութիւններէն առնլով, և ոչ անպաշտօնական տեղեկութիւններէ : Միանգամայն ծանուցուեցաւ թէ զինուորական իշխանութիւնն՝ ինչպէս յաջող լուրերը՝ նոյնպէս և՝ Աստուած չընէ՝ եթէ ձախող լուր մ' ստանայ զայն ալ պիտի հրատարակէ, որպէս զի կասկածի կամ անստուգութեան տեղի չը մնայ :

Սոյն արգելքին առիթ տուած են եղեր գլխաւորաբար քանի մը լրագիրք, որք օր քանի մ'անգամ յաւելուածներ հանելով հասարակութենէն ստակ քաշելու համար շատ անգամ մտացածին լուրեր կը հրատարակէին :

———

Աֆղանստանայ Էմիրին եղբայրն՝ Իսքէնտէր խան՝ երեքշաբթի օրը վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ :

———

Օսմ. երեսփոխանաց ժողովը մինչև տասն օր գանիփակ պիտի գումարի, որ ըսել է մինչև ներկայ շըրջանին վերջը :

———

Կայսերական կառավարութիւնը Բօղոքականաց ազգապետ Մատթէոսեան Յակոբ էֆէնտին և Լատինաց ազգապետ Օթոն էֆէնտին Միւթէմայիզի աստիճան շնորհեց :

———

Սօխում-գալէի կռիւներուն մէջ Ռուսերէն առնուած թնդանօթներն ու գերիներն այսօր վաղը Կ. Պոլիս կ'սպասուին :

———

Սօխում-գալէի բերդին դրանը վրայ փորագրեալ արձանագրութենէ մը կը հասկցուի որ յիշեալ ամրոցը Սուլթան Ահմէտ Գ.ի օրովը շինուեր է՝ Մեծ Եպարքոս Տամատ իպրահիմ փաշայի խնամօք :

Սուլթան Ահմէտ Գ. 1703ին գահակալած է : Այսօր օրուըն էր որ Շվէտի կարոլոս ԺԲ. թագաւորը Բօլթավայի պատերազմին մէջ Ռուսաց Մեծն Պետրոս Ցարէն յաղթուելով Օսմանեան հողը փախաւ և Պէնտէրի մէջ ապաստան գտաւ :

———

Ոստիկանութեան նախարարութիւնն անցեալ շաբթու պատուէր տըւած էր մայրաքաղաքիս և վոսփորի բոլոր նաւամատոյցներու քէհեաներուն որ ժամը մէկ ու կէսէն ետև ծովուն վրայ նաւ չպիտի գտնուի : Սակայն յետոյ Թօփհանէի առջև երկաթ նետած օտար ազգի շոգենաւներուն բազմութիւնը նկատելով, բացառաբար թոյլտուութիւն ըրաւ հինգ նաւակաց, որպէս զի բոլոր գիշերը Թօփհանէի նաւամատոյցն սպասելով ճանապարհորդ փոխադրեն : Բայց իրիկուան ժամ մէկէն ետև Թուրք զինուորական չպիտի ընդունին :

———

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

25 մայիս չորեքշաբթի իրիկուն		9,13
26 մայիս հինգշաբթի առաւօտ բացուեցաւ		9,24
ժամ 6 1/2 ին		9,24
Բուձլլի երկաթուղի	ֆր.	24 1/2
Թղթադրամ	լիր.	180 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 25 Մայիս

Սօսիէթէ ժէնէրալի բաժ.		Անգղ. լիր.	2,26
» փոխանակութեան		»	1,20
Կ. Պօլսոյ Պանքային		»	2,25
Քրէտի Ժէնէրալ		»	1,30
Քրէտի Օթօմօ—Թիւրք		»	—
փոխ.	1863	ֆր.	46
»	1865	»	46 50
»	1869	»	43 50
»	1872	»	14 5/8
»	1873	»	43
Թրամուայ		Օսմ. լիր.	1 25

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

25 Մայիս

Անգղ. լիրա	ղրշ.	109 33
Նաբօլէոն ոսկի	»	87 33
Իմբէրիալ Ռուս	»	[illegible]9
Գըրըմից	»	51 15
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	117
Պըլինձ	»	179

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍԻ

Կարին 12 մայիս 1877

. . . Խմբագրապետ Մասիս պատուական լրագրոյ.

Այս կողմերուս առօրեայ և ամենակարևոր լուրերը հարկ չկայ ըսել, որ պատերազմական վայրերէն առնուածներն են այժմ: Աստնցմէ պաշտօնական աղբիւրէ բղխող և նոյն միջոցաւ 'ի հրապարակ եկողներն, որ միայն արժանահաւատները կը համարուին, արդէն ձեզ չուտով կը հասնին. իսկ անստոյգ աղբիւրէ ելած և հասարակաց բերանը հասածներուն ալ, եթէ լինին երբէք, ոչ վստահութիւն կամ հաւատք և ոչ ալ կարևորութիւն կրնայ ընծայուիլ. ուստի այդ մասին՝ ներկայ պարագայից մէջ՝ կարելի եղած զգուշաւորութեան սահմանէն դուրս չպիտի կըրնամք ելնել : Մեր շուրջն ու մէջն եղած գլխաւոր շարժումներն եւ, ինչպէս գիտէք, պատերազմական պատրաստութեանց շարունակութիւնը կը կազմեն :

Դեռ գեղեցիկ եղանակին նախօղջոյնը հազիւ հազ ընկալած՝ այդ աշխարհաւեր հիդրայի ձայնը ղողացուց զմեզ, և այժմ որչափ յառաջ կերթամք դէպ 'ի զուարթօրերը, այնչափ առաւել կը մօտին մեզ օր քան զօր կենախանձ վառօդոյ մուխերէն յառաջացող թխորակ ամպերը, և կ'սպառնան մշուշել ու մթագնել մեր պարզ այլ բօթալից հորիզոնը : Գրեթէ ամեն օր նորանոր գունդեր, վաշտեր և խումբեր կը հասնին աստ, որոցմէ կան՝ որ դէպ 'ի յառաջ (Կարս, Բասէն, և Արտահան) կը մղուին, և կան որ աստ կը մնան : Շնորհիւ կայսերական կառավարութեան բարեխնամ և զգօն հսկողութեանց, այս զինուորական շարժումներն ամենայն կարգաւորութեամբ կը կատարուին և իսլամ ու քրիստոնեայ հասարակութիւնք իրենց անդորրն ու ապահովութիւնը կը վայելեն ըստ առաջնոյն, առանց զրկանք կամ տառապանք կրելու, 'ի բաց առեալ Զէյբէկ ձիաւորաց ոմանց մասնաւոր և անհատական անկարգութիւնքը, զոր սովոր են ընել ուր որ պատեհ գտնեն, և որք իւրեանց զինուորական օրէնքէ ազատ ըլլալով՝ իրենց ալիկամի ընթացից մէջ կը շարունակեն: Քանի մ'օր առաջ Բասենոյ դաշտին մէջ քրիստոնեայ արի ճանապարհորդ մը խումբ մը Զէյբէկ ձիաւորաց կը հանդիպի, որք կուզեն զինքն սպաննել ու կողոպտել, բայց արի ճանապարհորդը քովի Ռէվօլվէրովը անոնցմէ վեց հոգին գետնապաստ կը ձգէ, և ապա անոնց հարուածոց զոհ կերթայ : Զէյբէկները քաղաքիս մէջն և մանաւանդ դուրսերն՝ անգըթութեանց օրինակներ տալէ արդէն չեն խորշիր բնաւ . . . . :

. . . .

Քրիստոնէից եւ զինուորագրութեան ենթարկումը՝ իրաւանց և պարտուց հաւասարութեան սկզբունքէն բղխելուն՝ գովելի է արդարև, բայց կը կարծուի թէ ներկայ տարւոյս մէջ գործադրութիւնն 'ի բաց կը թողուի, նկատելով որ քրիստոնեայք զինուորական կրթութենէ՝ 'ի սպառ զուրկ գոլով չպիտի կրնան արժանաւոր կերպով ծառայել հայրենեաց և 'ի զուր զոհուիլ : Քաղաքիս բնակիչները՝ իսլամ և քրիստոնեայ՝ մեծ եռանդ կը ցուցնեն հայրենեաց պաշտպանութեան համար :

Այս տարուան ցանքերը խիստ լաւ են. եթէ այսպէս երթայ՝ առատ հունձք կրնայ սպասուիլ :

Պարէններու գիները բաւական դիւրատար են դեռ, իսկ առուտուրները միշտ կաշկանդեալ: Մաքուր դրամներն օր ըստ օրէ վեր կելլեն: Օսմ. լիրան 190—195 ղրշ կարժէ այժմ . . . . :

* * *

ԴԱՆՈՒԲԻ ԸՆԹԱՑՔՆ ՈՒ ԲԵՐԴԱՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

(Շար. տես Թիւ 1978)

Ռուսճուքէն վար Դանուբն այլ ևս միակ փոսի մը մէջ չվազեր, կ'սկսի լայնատարածիլ և ձախակողմեան երկիրները մինչև 15 կամ 20 հազարամեթր հեռաւորութեամբ ծածկել. աջակողմեան եզրը միշտ բարձր է և գեղեցիկ բլուրներ կը ձևացընէ. իսկ ձախ եզրը ցած, ճախուտ, գետոյն զանազան ճիւղերով, անտառախիտ կղզիներով և կամ ահագին եղէգներով ծածկուած է : Այսպէս կերթայ մինչև 'ի Թօթրաքան, ուր Դանուբը կը ժողվուի և կղզւոյ մը պատճառաւ՝ երկու բազուկ կը կազմէ, առաջինը 170 մեթր լայնութեամբ և երկրորդը՝ 535 մեթր: Թօթրաքանի պատերազմական դիրքը խիստ կարևոր է, որովհետև Ռուսճուքի և Սիլիստրէի, այսինքն Դանուբի երկու մեծ բերդաքաղաքներուն մէջ կլինայ. աջակողմեան եզրը հոս կը ցածնայ և մէկ կողմէն միւս կողմ անցնիլը կը դիւրանայ, բայց միայն ամառ ատեն. գարնան սկիզբը՝ երբ ջրերը բարձրանան, ձախ եզրը բոլորովին անմատչելի է: Վերջերս Օսմանցիք այս կէտն ըստ պատշաճի ամրացուցին նորաշէն մարտկոցներով, որոնք շատ աղէկ կը հրամայեն գետոյն ընթացքին: Թօթրաքանին դիմացն, Արտիճի գետնախառնման մօտ և Դանուբէն քիչ մը հեռուն կը գտնուի Օլթէնիցայի գիւղն, որ ամեն պատերազմի

առեն ծանօթ եղած է մէկ եզրէն միւսն անցնելու դիւրութեանը համար 1855 ին Օսմանեան բանակն այս կէտը գրաւեց և նշանաւոր ճակատամարտ մ'ըրաւ :

Վերջապէս գետը կը հասնի 'ի Սիլիստրէ, Դանուբի մեծ բերդաքաղաքներէն վերջինը, Պալքան լերանց և Շումնույի ճանբուն գլուխը : Հոս Դանուբ 770 մեթըր լայնութիւն ունի և քիչ մը վար երեք կղզի կը ձևացնէ. աջ եզրն ալ հազիւ 2 կամ 3 մեթր բարձր է : Քաղաքին ամրութիւնն է կիսաշրջան պարիսպ մը 10 մարտկոցաւոր երեսով, որոց չորսը, Դանուբի կողմ, իրարու միացած են չատ մ'ամրոցներով (Արաբ թապիա, Սիահ թապեա, Տէյիրմէն թապիա և այլն). վերջերս այս ամրութիւնները կատարելագործուեցան և նոր ամրոցներ շինուեցան ցամաքի կողմէ : Այս քաղաքը, 1773ին և 1809ին Ռուսերն 'ի զուր աշխատեցան ձեռք ձգելու. 1829 ին երկար պաշարմանէ մը յետոյ Տիէպիչ զօրավարը ձեռք անցուց :

Ռուսճուք, Սիլիստրէ և Շումնու նշանաւոր եռանկեան մը գագաթները կը կազմեն, որ Պալքան լերանց առջև Թուրքիոյ միջնաբերդը կրնայ համարուիլ :

Սիլիստրէէն յետոյ Դանուբ հեռանալով դէպ 'ի հիւսիս կը դառնայ և կ'սկսի ընդարձակիլ՝ ձախ եզրին վրայ բազմաթիւ բազուկներ ձևացնելով. ատոնց մէջ ամենէն նշանաւորն է Պօրգա ըսուած բազուկն, որ Դանուբի զուգահեռական և անկէ 15 կամ 20 հազարամեթր հեռաւորութեամբ գետ մը կը կազմէ. այսպէս մինչև Հիրշօվա ձախ եզրն անմատչելի է : Վերջապէս կը հասնի Ռասօվայի առջև, որ փոքր քաղաք մ'է անպիտան չրջապատով մը, և որոյ դիմացն անմատչելի ճահիճներ կան : Ոմանք կը կարծեն թէ հին ատեն Դանուբն այս կէտէն սկսեալ իւր ջրերը կը կատարէր ուղղակի արևմուտքէն յարևելս և ծովը կը թափէր 'ի Քիւսթէնճէ. բայց որովհետև աջ կողմը միշտ բարձր բլուրներ և Տօպրուճայի կրանիթային զանգուածը կայ, և Քիւսթէնճէի առջև Տելգայի մը կամ բերնի մը հետքն ամենևին չտեսնուիր ; շատ հաւանական է որ Դանուբ միշտ այս աւուր բերնէն ծովը թափած ըլլայ, որչափ որ ալ Ռասօվայէն 'ի Սուլինա 200 հազարամեթր երկայնութիւն մ'ըլլայ : Այս հեռաւորութիւնն անշուշտ վաճառականութեան դժուարութիւն կը յարուցանէ. բարեբաղդաբար այս ճանբան համառօտուած է երկաթուղայ գծով մը որ կը կարէ Տօպրուճայի պարանոցը Չէրնավօտայէն (Սև ջուր) 'ի Քիւսթէնճէ :

Ռասօվայէն վար գետն ուղղակի դէպ 'ի հիւսիս կը վազէ՝ իւր ջրերը ցած ու ճախուտ երկրի մը մէջ քարշելով : Ձախ եզրն անբնակ է. աջ եզրն, որ աւելի նուազ ճախուտ է, գետին կից ճանբայ մը ունի : Ասկէ այսպէս կը հասնի 'ի Հիրշօվա, զոր Ռուսերը ձեռք ձգեցին 1809ին, 1828ին և 1854ին : Այս փոքր քաղաքը, զայն 'ի վայր կէտի մը վրայ, երեք կողմէն մարտկոցաւոր չրջապատ մ'ունի, այն որ Դանուբի հետ կը միանայ հին դղեակով մը 25 մեթր բարձր սարաւանդի մը վրայ շինուած : Հիրշօվայի դիրքը խիստ կարևոր է և Դանուբի մէկ անցքը կը համարուի. ասոր և վերջերս ամրութիւնները նորոգուեցան :

Հիրշօվայէն անդին Դանուբ վերստին կ'սկսի իւր մեծ բազուկները ձևացնել մինչև 'ի Մաչին, որոյ ամրութիւնները 1833ին նորոգուեցան և վերջերս կատարելագործեցան : Երբեմն այս կէտը մեծ կարևորութիւն ունէր դիմացի կողմը գտնուած (թէ և շատ հեռու և շատ մը ճիւղերով բաժնուած) Իպրայիլի բերդին նկատմամբ, որ քանդեցաւ 1820ին : Իպրայիլի բերդին օժանդակութեամբ Օսմանցիք դիւրութեամբ Մոլտաւիա կիջնէին և ամբողջ սարին Դանուբը կը պաշտպանէին : Իպրայիլ, որ երբեմն խեղճ բերդաքաղաք մ'էր, այսօր շատ ծաղկած ու վաճառաշահ նաւահանգիստ է 45000 բնակչօք : 1854 ի պատերազմին Ռուսերը մանաւորապէս ասկէ անցան Դանուբի աջ կողմը :

Իպրայիլէն վար Դանուբ միակ փոսի մը մէջ կը մանէ և կանցնի Սերէթի գետաբերանին մօտ՝ 'ի Գալաց, Մոլտաւիոյ ծաղկեալ ու վաճառաշահ նաւահանգիստը. յետոյ վերստին կընդարձակի և կը հասնի 'ի Ռէնի, Մոլտաւիոյ գիւղաքաղաքը, ուր դէպ 'ի հիւսիս ընթանալէ դադրելով՝ իւր նախկին ուղղութիւնը կառնու դէպ յարևելս : Այն ատեն ցած ու ջրերուն տակ ծածկուած երկրի մը մէջէն կանցնի. բայց և այնպէս, երբ Իսաքճայի առջև կուգայ, գրեթէ միակ փոսի մը մէջ կը վազէ : Իսաքճա փոքր գիւղ մ'է հին դղեակով մը, և Դանուբի բերաններուն իբր մէկ գիտարանը կը համարուի. ասոր նման Թուլչա, որ 7–8000 բնակչօք վաճառաշահ փոքր քաղաք մ'է. այս է Օսմանցւոց Դանուբի վրայ ունեցած վերջին բերդաքաղաքը : Թուլչա՝ երբեմն՝ պատերազմական նկատմամբ աւելի կարևորութիւն ունէր, երբ Իսմայիլի ամուր բերդին հետ կը հաղորդակցէր :

Բայց Թուլչայէն վար գետը չատ մը ճիւղերու կը բաժնուի, որոց մէջ երեքը նշանաւոր են և կը կազմեն Դանուբի ընդարձակ Տելդան : Առաջին բաժանումը Չաթալ կղզւոյն առջև կըլլայ. հիւսիսային բազուկը կամ Քիլիայի բերանը Իսմայիլէն ու Քիլիայէն կանցնի. ատոնք երկուքն ալ անուանի բերդեր էին : Իսմայիլի դիրքը շատ կարևորութիւն ունէր Օսմանցւոց համար. ասոր օժանդակութեամբ Մոլտավիան իրենց զինուց առջև միշտ բաց էր : 1790 ի պատերազմին ժամանակ՝ Ռուսաց Սուվարոֆ զօրավարն Իսմայիլ բերդին վրայ յարձակելով՝ բնակիչներն անգթաբար կոտորեց : Քիլիայի բերանը դժուարաւ նաւարկելի է. անցքն աւազով ծածկուած՝ հազիւ 1 կամ 2 մեթր խորութիւն ունի, բայց և այնպէս Դանուբ իւր ջրերուն կէսէն աւելին այս բերնով ծովը կը մղէ : Երկրորդ ճիւղն է Սուլինայի բերանն, որ արևելեան հարաւային կողմը կուգայ և կը բաժնուի ուրիշ երկու ճիւղերու. Ս. Գէորգայ բերան և Տունավեցի բազուկ, որով Դանուբ Ռասէն լճին հետ կը հաղորդակցի : Ի սկզբան Սուլինայի բերանը նաւարկելի էր, յետոյ անցքն աւազով լցուեցաւ. 'ի վերջոյ Տելդան Օսմանցւոց մնալով, յատուկ մասնաժողովի մը ջանիւք այս բերանը վերստին բացուեցաւ : Այսօր Սուլինա կամ Սիւննէ փոքր քաղաքն Եւրոպիոյ ամենէն նշանաւոր նաւահանգիստներէն մին է : Ս. Գէորգայ բերանը 150 մեթր լայնութիւն ունի և գրեթէ 10 մեթր խորութիւն, դժբախտաբար անցքը բոլորովին փակուած է աւազով. իսկ Տունավեցի ճիւղը նաւարկելի չէ :

Դանուբի բերաններուն ծովեզրին երկայնութիւնն է գրեթէ 138 հազարամեթր : Տարակոյս չկայ որ այժմեան Տելդան Սև ծովու մէկ ծոցն եղած ըլլայ, այն փոքր ծոցերուն նման որ կը տեսնուին Ռուսիոյ ծովեզրը մինչև Օտեսա : Ամեն տարի Դանուբ մեծ քանակութեամբ տիղմ կը թափէ 'ի Սև ծով, և հաշուեալ է որ իւրաքանչիւր տարի բերած մուրը 6 հազարամեթր քառակուսի ընդարձակութեամբ և 10 մեթր հաստութեամբ երկիր մը կրնայ կազմել. ահա այս առապին զանգուածով գետը կարող եղած է իւր ծոցը հեռացնել լնուլ :

Սև ծովուն ու Դանուբի ընթացքին մէջ փակուած չորեքանկիւն թերակղզին, Ռասօվայէն մինչև 'ի Քիլիա, կըսուի Տօպրուճա : Տօպրուճա ընդհանրապէս տափարակ երկիր մ'է, մասամբ իւրք Դանուբի ջրերով ծածկուած, առողջութեան կլիման խիստ վատառողջ, բայց բարեբեր ու պարարտ : Փոքր լերան զօտի մը Դանուբի եզերքը կը պատէ և կերթայ 'ի Պապա-տաղ, որուն ամենէն բարձր կէտն է 200 մեթր. այս բարձրութեան պատճառաւ, ինչպէս ըսինք, Դանուբ կ'ստիպուի իւր վերջին մեծ պտոյտն ընել : Այս երկիրը, պատերազմական նկատմամբ, խիստ նշանաւոր է. Դանուբի անցքերն, իւր վախճանին մօտ, աւելի չատ և աւելի դիւրին ըլլալով՝ Տօպրուճա 'ի սկզբանէ անտի բարբարոսաց արշաւանաց հասարակ մէկ ճանապարհն եղած է : Որովհետև այս ճանապարհը Պալքան լերանց ամենէն դիւրին կիրճերուն և հետևապէս Կ. Պոլսոյ վրայ կերթայ, Հռովմայեցիք, որոց սահման էր այս երկիրը, Տօպրուճայի անցքը պարսպով մ'ու խրամով մ'ամրացուցած էին, որ Ռասօվայէն Քիւսթէնճէ կերթար և կըսուէր Զոր Տըրայիանոսի և որով Դանուբի պատերազմական գիծն ուղղուած էր : Այս ամրութիւնը կը բաղկանար 5 կամ 6 մեթր բարձր հողէ պատնէշէ մը, առջևը 4–5 մեթր լայն և 2 կամ 3 մեթր խոր խրամով. մինչև ցարդ այն ամրութեանց հետքը կը տեսնուի : Օսմանցիք Տօպրուճան անմատչելի ըրած էին Իպրայիլի և Իսմայիլի բերդերով, որոց միջոցաւ չարունակ Դանուբի ձախակողմեան կը հրամայէին :

Գ. Ա.

[illegible]

. . . Խմբագիր.

Յառաջիկայ կիւրակէ մայիս 29՝ Գուզկունճուքի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս տօնախմբութիւնն ըլլալով, նախկին Պատրիարք Ամեն. Խրիմեան Ս. Հայրիկ Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ և քարոզութեամբ ժողովուրդը պիտի մխիթարէ. հրատարակել կը խնդրեմք զայս ծանուցումն 'ի գիտութիւն փափաքողաց :

25 մայիս 1877 — Ի դիմաց Թաղ. Գուզկունճուք Խորհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ

Պօղոս Յ. Սէրճէրեան — Կարապետ Պէշիկթաշլեան

. . . Տէր.

Ներկայիւս կը խնդրենք որ շնորհ ընէք Ձեր պատուական թերթին միջոցաւ ծանուցանել արգոյ ազգայնոց, թէ յառաջիկայ մայիս 1էն սկսելով, ԹԱՏՐՈՆ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ կիսամեայ հանդէսը նոր շրջանով պիտի հրատարակուի մեր խմբագրութեամբ և մեր անօրէնութեան ներքև, առաջուան պէս մաքուր տիպով, գեղեցիկ պատկերներով և հրահանգիչ նիւթերով : Տարեկան բաժանորդագին մէկ արծաթ մէճիտ.

Ասկէ առաջ նշանակուած բաժանորդաց արդէն պիտի ուղարկուի թերթը. իսկ նոր բաժանորդ գրուիլ ուզողները պէտք է որ դիմեն Ս. Գ. և Նազմեճեան գրատունը Եէնի-Ճամի Չիլինկիրլէր ճառաէսի թիւ 2 :

Անոնք որ չեն ուզեր իրենց բաժանորդութիւնը շարունակել, առաջին թերթն ստանալնուն պէտք է որ իմաց տան :

Հաճեցէք ընդունել մեր խորին յարգանաց հաւաստին, որով մնամք

Կ. Պօլիս — Ս. Գ. և Նազմեճեան

25 մայիս 1877

Ռումէլիի երկաթուղեաց 44 րդ վիճակահանութիւնն յունիս 1ին (ըստ Ն. Տ.) կատարուելով հետևեալ թիւերը շահեցան :

Պարգև շահող թիւեր.

Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք
356864	300000	135871	1000
1214207	25000	227546	»
227547	10000	264877	»
389221	»	342130	»
294023	2000	629662	»
464494	»	659007	»
949389	»	686034	»
1542019	»	686085	»
1557265	«	733717	»
1764098	»	879421	»
128217	1250	933332	»
294021	»	933333	»
388108	»	949388	»
629663	»	1188218	»
688083	»	1146637	»
733719	»	1177653	»
786696	»	1185047	»
1068626	»	1285048	»
1068630	»	1358873	»
1184677	»	1448931	»
1744875	»	1448934	»
1931767	»	1678593	»
80738	1000	1764096	»
80739	»	1845839	»
128218	»	1865197	»

400 ֆրանք շահող թիւեր

60061	422938	1048186	1554752
60062	422939	1048187	1554753
60063	422940	1048188	1554754
60064	459161	1048189	1554755
60065	459162	1048190	1557261
80736	459163	1061136	1557262
80737	459164	1061137	1557263
80740	459165	1061138	1557264
112626	464491	1061139	1569451
112627	464492	1061140	1569452
112628	464493	1068627	1569453
112629	464495	1068628	1569454
112630	479881	1068629	1569455
128216	479882	1109266	1571171
128219	479883	1109267	1571172
128220	479884	1109268	1571173
135872	479885	1109269	1571174
135873	495331	1109270	1571175
135874	495332	1114701	1664376
135875	495333	1114702	1664377
179496	495334	1114703	1664378
179497	495335	1114704	1664379
179498	515111	1114705	1664380
179499	515112	1115241	1678591
179500	515113	1115242	1678592
217666	515114	1115243	1678594
217667	515115	1115244	1678595
217668	524236	1115245	1685146
217669	524237	1135816	1685147
217670	524238	1135817	1685148
226951	524239	1135818	1685149
226952	524240	1135819	1685150
226953	547316	1135820	1698766
226954	547317	1138216	1698767
226955	547318	1138217	1698768
227548	547319	1138219	1698769
227549	547320	1138220	1698770
227550	578846	1146636	1744371
264876	578847	1146638	1744372
264878	578848	1146639	1744373
264879	578849	1146640	1744374
264880	578850	1177651	1755936
279671	629661	1177652	1755937
279672	629664	1177654	1755938
279673	629665	1177655	1755939
279674	659006	1184676	1755940
279675	659908	1184678	1764097
294022	659009	1184679	1764099
294024	659010	1184680	1764100
294025	686031	1214206	1845836
319836	686032	1214208	1845837
319837	686033	1214209	1845848
319838	688081	1214210	1845840
319839	688082	1229956	1865196
319840	688084	1229957	1865198
342126	688085	1229958	1865199
342127	733716	1229959	1865200
342128	733718	1229960	1891896
342129	733720	1259426	1891897
356861	786156	1259427	1891898
356862	786157	1259428	1891899
356863	786158	1259429	1891900
356865	786159	1259430	1931306
365021	786160	1285046	1931307
365022	786697	1285049	1931308
365023	786698	1285050	1931309
365024	786699	1333076	1931310
365025	786700	1333077	1931766
377281	879422	1333078	1931768
377282	879423	1333079	1931769
377283	879424	1333080	1931770
377284	879425	1358871	1951586
377285	924536	1358872	1951587
388106	924537	1358874	1951588
388107	924538	1358875	1951589
388109	924539	1447326	1851590
388110	924540	1447327	1959446
389222	933331	1447328	1959447
389223	933334	1447329	1959448
389224	933335	1447330	1959449
389225	949386	1448932	1959450
419256	949387	1448933	1966926
419257	949390	1448935	1966927
419258	997031	1542016	1966928
419259	997032	1542017	1966929
419260	997033	1542018	1966930
422936	997034	1542020	
422937	967035	1554751	

ԻՂԱՆ

Ասաքիրի Շահանէ էլպիսէ անպարընա Տարը Շուրաստա մահֆուզ նումունէսի վէճհիլէ միւպայեա օլունաճաք 750,000 մէթրօ ինկիլթէրա նէֆէր չուհասը թարիխը գօնթրաթօնըն գըրգ սիբինճի կիւնինտէն իթիպարէն պէհէր մահ 150չէր պին մէթրօսը անպարը մէզքիւրէ թէսլիմ օ-

լունարագ նիհայեթ քեառունի եվվէլին 11ինճի կիւնիւ արդասը ալընմագըն իճապ իտէն պէհասը թէսլիմի միւպէյյէն վէրիլէճէք օլան մադպուղ սէնէտլէրինին թարիխլէրինտէն իթիպարէն օթուզ պիրէր կիւն ֆասըլալը իքիշէր թագսիտ իլէ վէ սիմ մէճիտիյէ 20 ղըշ հիսապը իլէ վէ չայէտ սիմ մէճիտիյէ վէրիլմէզսէ ագճէնին վէրիլտիկի կիւն փիխացա մուճիպինճէ պիլ հիսապ ֆարգը իլէ պէրապէր դայիմէ օլարագ նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթըյըլա պէհէր մէթրօսը 31 ղըշա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հազիրանը րումինին 1ինճի չէհարշէնպիհ կիւնիւ դարարը գաթիի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի ։

23 մայիս 1877 — 3

Պապը Սէրասքէրի

Պէյգօզ Տէպաղհանէսի քալէմրահանէսի իչին մուպայեա օլունաճագ 5000 ատէտ իզմիտ խմալի պէյազ մաքէթանըն թարիխի քօնթրաթօտան իթիպարէն պէհէր մահ 417 ատէտի քալէմրէհանէի մէզքիւրէ թէսլիմ օլունարագ 12 այտա իթմամ դըլընմագըն իճապ իտէն պահասը թէսլիմինի միւպէյյին վէրիլէճէք օլան մադպուղ սէնէտլէրի վիրուտինտէ սիմ մէճիտիյէ 20 ղրուշա վէ մէճիտիյէ վէրիլմէզսէ փիխացա ֆիխաթըյըլա պիլհիսապ ֆարգըյըլա պէրապէր դայիմէ օլարագ պէր վէճհի փէշին նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթըյըլա պէհէր դըյէսի 29 ղըշա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մայիսը րումինին 30ընճը փազար էրթէսի կիւնիւ դարարը գաթիի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի ։

25 մայիս 1877 — 2

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի Շահանէ էլպիսէ անպարընա դըրդ պին թօփատն 50 պին թօփա գատար մահֆուզ նումունէսի վէճհիլէ միւպայեա օլունաճագ խըրմըզ վէ Դաղլըն ապասը թարիխի գօնթրաթօտան իթիպարէն ալթը այտա մահ պէ մահ խսապէթ իտէն մըգտարը թէսլիմ իլէ արդասը ալընմագըն պահասը մադպուղ սէնէտլէրի վիրուտինտէ սիմ մէճիտիյէ 20 ղըշա վէ մէճիտիյէ վէրիլմէտիկի հալտէ փիխացա ֆիյաթը իլէ պիլ հիսապ ֆարգը իլէ պէրապէր դայիմէ օլարագ պէր վէճհը փէշին իթմա դըլընմագ շարթը իլէ պէհէր արշընը եէտի ղըշ 15 փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մայիսը րումինին 26ընճի փէնճշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի ։

23 մայիս 1877 — 1

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՆԴՂՆԵՐԸ

Թարգմանեաց 'ի Գաղ. լեզուէ

Աւաքել Ա. Շարապխանեան

Արմաշու վանքէն հրատարակուած 130 երեսէ բաղկացեալ սրտաշարժ վէպ մ'է, որուն նիւթը Յաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ Բ ի օրով Տրապիզոնի Յոյն կայսրութեան կործանման և կայսերական ընտանեաց եղերական վախճանին պատմութենէն առնուած է ։

Կը ծախուի Եէնի-Ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2, Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով գին 1 ֆրանք ։

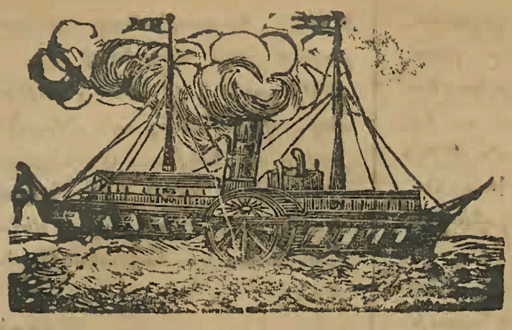

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1877 ՄԱՅԻՍ 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ՊՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
11 30	Ենիմահալլէն Մէզարբ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Ենիքէօյ, Իսթինիա, Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք:	33
12 30	Ռ. և Ա. Գավագէն Ենիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք :	32
2 15	Ենիմահալլէն Մէզարբ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Ենիք. Իսթինիա, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Պէպէք :	34
3 45	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա. Ենիքէօյ, Իսթէն. Էմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ :	33
6	Ենիմահալլէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Առնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար :	4
8	Ա. և Ռ. Գավագէն Ենիմահ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Ենիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ :	34
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Առնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	22

Անատօլու ֆէնէր

Ժամ		Թիւ
11 45	Առնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ :	6
12 20	Առնաւքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ:	22
12 45	Պէպէքէն, Առնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ :	1
1 30	Առնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ :	6
2 15	Առնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ:	1
3	Առնաւուտք. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ (Ուրբաթ օրերը ժամը 3 1/4ին):	32
3 45	Առնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկ. Գապաթաշ : (Բացի ուրբաթէ) :	1
5 15	Պէպէքէն, Առնվ. Գուրուչ. Պէյլէր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ :	6
10 15	Առնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ :	6
11	Առնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ :	1

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
11 45	Պէօյիւքտ. Քիրէճ. Պէյքօզ, Բաշապ. Ռ. փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ:	25
11 45	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթաշ:	4
1 15	Պէյքօզէն Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկունճուք:	21
2 45	Վանիքէօյէն Չէնկ. Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք :	22
3 30	Պէյքօզ, Բաշապ. Ռ. փաշա մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ:	25
9	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկիւտար ; (Ուրբաթ օրերը Ռ. փաշա մահ.)	4
10 20	Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ :	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
1	Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Առնվ. Գանտիլլի. Ա. Հիսար, Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Ենիմահ:	4
1 45	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Առնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարբ:	33
5	Պէշիկ. Օրթաք. Առնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէզարբ. Ենիմահ. Ռ. և Ա. Գավագ :	34
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Առնաւուտքէօյ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ:	21
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Առնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպուրնու :	22
10	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Իսթէն. Ենիք. Թար. Պէօյիւքտ. Մէզարբ. Ռ. և Ա. Գավագ	32
10 45	Պէշիկ. Օրթաք. Առնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Իսթէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպուր. Ենիմահալլէ :	34
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն, Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզարբ. Ենիմահալլէ :	25

Անատօլու ֆէզ

Ժամ		Թիւ
12 45	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ :	6
1 45	Ուղղակի Առնաւուտքէօյ :	1
2 15	Գուրուչ. Առնաւուտքէօյ :	32
3 15	Ուղղակի Առնաւուտքէօյ: Բացի ուրբաթէ) :	1
9 35	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Առնաւ.	6
10 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Առնաւ.	1
11 10	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Առնաւ.	6
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Առնաւուտ:	22
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Առնաւուտ:	4

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2	Իսկ. Գուզկ. Պէյլէր Չէնկէլք. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ : (Ուրբաթ օրերը Ռ. փաշա մահ.)	25
2 15	Ուղղակի Վանիքէօյ :	22
4	Պէշիկ. Օրթաք. Պէյլ Չէնկ. Առնվ. Գանտ. Պէպէք :	6
9 45	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիքէօյ :	25
10 30	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. փաշա մահ. Բաշ. Պէյքօզ, Քիրէճ, Պէօյիւքտ.	33
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք, Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ :	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. (Պէպէքի Պաղճէ իսկէլէսին պիտի միայ) :	1

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը ։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները ։

ԻԶՄԻՐ. Սարգիսեան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խօսրով էֆ. Լակիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Ստեփան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունարդեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր Բաղալըմաճեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ. Ֆէրհատ աղա Ս Ֆէրհատեան
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա Բագրատունի.
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Տ. Ռուբէն.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն ալ տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԻԱ. ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY		NORTHERN ASSURANCE COMPANY	
ՆՈՐԹ Հ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԷՆԹԱՅԼ		ՆՈՐԹՀԸՐՆ	
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.	Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն	Անգ. Լր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000000
Վճարեալ դրամագլուխ	250,000	Վճարեալ դրամագլուխ	150,000
Պահեստի դրամ հրդե-հի ճիւղէն գոյացեալ	1,040,744–1,290,744	Պահեստի դրամ հրդե-հի ճիւղէն գոյացեալ	380,000—530,000
1875ին հրդեհի զուտ հասոյթը	917,178	Զուտ հասոյթ 1875ի	351,000

Յառաջաբերեալք իրենց բարւութիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք միայն ալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանում մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն՝ ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանալ ներուս ինքզինք ներկայացունել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բէրայի Ղալաթիոյ և Պօլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները ։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ բազարի մօտ Կլավանի խան թիւ 5 ։

Միացեալ գործակատար
Վ. Թ. ՍՈՒԱՆ